

KONTRASTIVNA ANALIZA MORFOLOŠKE I SEMANTIČKE STRUKTURE IMENIČKIH SLOŽENICA U NEMAČKOM I SRPSKOM JEZIKU

SAŽETAK: Predmet rada predstavlja kontrastivna analiza imeničkih složenica u nemačkom i srpskom jeziku. Cilj je da se prikažu i uporede morfološka i semantička svojstva imeničkih složenica, sa posebnim osvrtom na složeno-nesufiksalsnu i složeno-sufiksalsnu tvorbu. Pored klasifikacije ovih tvorenica, nastojimo da opišemo sličnosti, ali i sistemske razlike između tvorbenih obrazaca i sredstava. Pristup poređenju prvenstveno je sinhronog karaktera i zasniva se na korpusnoj analizi ekscerpirane građe. Kao metodološki okvir uzeta je bilateralna metoda sistemsko-funkcionalnog poređenja odnosno metoda kontrastivne analize.

Ključne reči: imenička tvorba reči, složeno-nesufiksalsne i složeno-sufiksalsne tvorenice, morfološka i semantička struktura, kontrastivna analiza.

1. UVOD

Predmet rada jeste kontrastivno istraživanje imeničkih složenica u nemačkom i srpskom jeziku. Kao metodološki okvir uzeta je metoda strukturno-semantičkog poređenja odnosno metoda kontrastivne analize. Naš pristup poređenju prvenstveno je sinhronog karaktera i zasniva se na korpusnoj analizi ekscerpirane građe, kao i na saznanjima iz relevantne obrađene literature. Građa¹ za ovo istraživanje ekscerpirana je iz *Rečnika srpskog jezika Matice srpske* (2011), kao i *Obratnog rečnika srpskog jezika* (2000), rečnika nemačkog jezika *DUDEN. Deutsches Universalwörterbuch* (2003), kao i *Elektronskog korpusa COSMAS IIwin*.²

¹ Ekscerpirana građa predstavlja deo korpusa od 2000 složenica koji je korišćen za izradu doktorske disertacije pod nazivom *Imenička tvorba reči u nemačkom i srpskom jeziku*.

² Tvorenice su birane prema dva kriterijuma. Prvi se odnosi na kategorijalnu pripadnost njihovih konstituenti. Zbog reprezentativnosti korpusa nastojali smo da, srazmerno njihovoj frekventnosti u tvorbenom sistemu, ekscerpiramo podjednak broj predstavnika svih vrsta reči koji imaju funkciju konstituenta. Drugi kriterijum pri odabiru tvorenica stoji u vezi sa pripadnošću tvorenica tvorbeno-semantičkim kategorijama. Kategorije koje smo uzimali u razmatranje obuhvataju apstraktne imenice, imenice sa značenjem lica, predmeta, kao i mesta i prostora. Pri ekscerpiranju, izdvojili smo frekventne tvorbene obrasce u okviru navedenih kategorija i odabrali reprezentativne predstavnike njihovih potklasa.

2. TVORBENI MODEL SLAGANJA U NEMAČKOM JEZIKU

Slaganje (nem. *Komposition, Zusammensetzung*), pored izvođenja, predstavlja osnovni tvorbeni postupak u nemačkom jeziku. Podrazumeva spajanje dve ili više neposrednih konstituenti koje mogu da čine slobodne i vezane morfeme. U slaganje ubrajamo procese složeno-nesufiksalne (*Blumenstrauß*) i složeno-sufiksalne tvorbe (*Machthaber*).

Imeničke složenice zauzimaju centralno mesto u tvorbi reči nemačkog jezika i obuhvataju dve trećine ukupnog leksičkog fonda (Ortner et al. 1991: 28). Prototip imeničkih složenica predstavljaju tvorenice koje se sastoje iz dve konstituente, poput *Haustür*, ali mogu sadržati i više od dve konstituente, kao složenica *Verkehrsvereinesgeschäftsführer*.

2.1. Složeno-nesufiksalna tvorba imenica

Najproduktivnije imeničke složenice u tvorbenom sistemu nemačkog jezika predstavljaju determinativne složenice nesufiksalne tvorbe. Poslednja konstituenta ovih složenica jeste osnovička konstituenta (nem. *Grundwort*), koja se bliže određuje odnosno modifikuje prvom, tzv. odredbenom konstituentom (nem. *Bestimmungswort*) (Kostić Tomović 2013: 98).

Odredbena konstituenta može pripadati različitim vrstama reči (*Handbremse, Schreibmaschine, Altstadt, Alleinanspruch, Selbstkritik, Zweikampf*), dok je osnovička konstituenta po kategorijalnoj pripadnosti uvek imenica.

Poslednje, kao i prve konstituente imeničkih složenica mogu biti i konfiksi (*Philosoph, Biosalat, Mikrophon, Soziolekt*). Oni predstavljaju vezane morfološke jedinice koje su najčešće preuzete iz drugih jezika, pre svega, grčkog i latinskog. Odlikuju ih karakteristike kako tvorbenih osnova, tako i afiksa.³

Konstituente imeničkih složenica mogu biti morfološki proste (*Haustür*), izvedene (*Beratungsstelle*) ili složene (*Autobahnraststätte*). Drugu odnosno poslednju imeničku konstituentu u proseku karakteriše znatno manje složena struktura od konstituente ili konstituenti koje se u jednoj imeničkoj složenici nalaze ispred nje (Ortner et al. 1991: 31).

Između konstituenti jedne složenice može se naći grafem ili niz grafema koji predstavljaju infikse (nem. *Infixe, Fugenelemente*) poput *-s-* u *Versicherungsvertreter* ili *-en-* u *Heldenmut*. U vezi sa funkcijom koju imaju, infiksima se u germanističkoj literaturi neretko pripisuje funkcija morfološkog strukturiranja (Fuhrhop 1996: 530) i navodi se tendencija javljanja infiksa posle polimorfemskih konstituenti (*Kirchturmsuhr, Handwerkszeug*). S obzirom na postojanje znatnog broja složenica poput *Altstadtbewohner* ili *Eislaufhalle* koje ne

³ Za razliku od afiksa, imaju kao i tvorbene osnove leksičko, a ne tvorbeno značenje. Sličnost konfiksa sa afiksima ogleda se u tome što su fiksirani na određenu poziciju u reči i što stvaraju leksičke nizove poput *thek-* u: *Videothek, Bibliothek, Diskothek, Vinothek, Spielothek* i sl.

sadrže infiks, ovo se ne može uzeti kao pouzdan kriterijum. Pored toga, u nemačkom jeziku ne postoji sistem pravila kojima se sa sigurnošću može opravdati njihovo prisustvo ili odsustvo u složenici (Eisenberg 2004: 234). U obrađenoj literaturi, takođe, nije dat njihov jedinstven inventar, budući da se u velikom broju slučajeva ne mogu razlikovati od fleksivnih nastavaka i gotovo je nemoguće odrediti opštu odnosno zajedničku funkciju infiksa, naročito ako se uzme u obzir da čak 72,8% imeničkih složenica ne sadrži infiks (Fuhrhop 1996: 532).

Po semantičkoj strukturi imeničke složenice mogu biti egzocentrične i endocentrične. Prema odnosu između konstituenti dele se na determinativne (*Lesesaal, Giftstoff, Lebensmittel*) i kopulativne (*Blusenjacke, Uhrenradio, Kleiderschürze*), s tim što kopulativne nisu produktivne i neće biti predmet naše analize.

Osnovička konstituenta endocentričnih imeničkih složenica čini semantičko jezgro i nosilac je morfoloških obeležja cele složenice. Kod egzocentričnih imeničkih složenica ova konstituenta ne predstavlja semantički centar, već je samo nosilac gramatičkih kategorija složenice, kao što su rod, broj i padež. To bez izuzetka ide tako daleko da se čak može pojaviti i kontradiktornost između gramatičkog roda cele imeničke složenice i prirodnog roda lica koje se tom složenicom imenuje. Tako su reči poput *Hinkebein* i *Rothaut* uvek srednjeg, ili ženskog roda (kao *Bein* i *Haut*), bez obzira na to da li se njima imenuju osobe muškog ili ženskog pola.⁴

U determinativne složenice ubraja se i poseban tip imeničkih složenica poput: *Frauenkenner, Romanleser, Konfliktbewältigung, Lastwagenfahrer* i slično, u kojima druga konstituenta predstavlja deverbalsku imenicu. Između odredbene i osnovičke konstituente neretko postoji tematski odnos koji proizilazi iz argumentske strukture osnovnog glagola i kada je to slučaj, reč je o rekcijским složenicama. Osnovička konstituenta koja predstavlja formalno jezgro cele složenice jeste deverbalska imenica koja od svoje glagolske osnove preuzima određene osobine valentnosti.⁵ Tako, na primer, glagol *kennen* u reči *Frauenkenner* zahteva akuzativ⁶ (Eisenberg 2004: 230). U okviru rekcijških složenica mogu biti prisutne samo dopune u akuzativu, a isključena je realizacija predložskog objekta ili objekta u dativu i genitivu, što se može uočiti u primerima: **Frauenschenker, *Mordbeschuldiger* ili **Katharinadenker* (Rivet 1999: 308). U nemačkom jeziku, takođe, postoje imeničke složenice sa drugom deverbalskom konstituentom, kao što su: *Kettenraucher, Sonntagsfahrer, ili Autobahnfahrer*, koje se analiziraju kao determinativne imeničke složenice bez rekcijškog odnosa između konstituenti.

⁴ Interesantno je napomenuti i to da je imenička složenica *Blaustrumpf*, koja se isključivo odnosi na žene, muškog roda, upravo zato što je poslednja konstituenta *Strumpf* muškog roda (Pittner 1996: 182).

⁵ Reč je o etabliranom pojmu u germanističkoj lingvistici – *Argumentvererbung* ‘nasleđivanje argumenata’ (Leser 1990: 30).

⁶ ‘Er kennt die Frauen’.

Tvorenice između čijih konstituenti vlada rekcijski odnos, a čija druga konstituenta nije samostalna leksička jedinica, poput *Appetithemmer*, spadaju u tvorenice nastale složeno-sufiksalsnom tvorbom.

2.2. Složeno-sufiksalsna tvorba imenica

Složeno-sufiksalsne tvorenice (nem. *Zusammenbildungen*) poput: *Fußgänger*, *Machthaber*, *Streickbrecher* ili *Wichtigtuier*, u germanističkoj lingvističkoj tradiciji predstavljaju spornu klasu tvorenica koje se analiziraju i klasifikuju na različite načine. U konsultovanoj literaturi obrađuju se kao podvrsta složenica (Eisenberg 1998: 222; Leser 1990: 107), a pojedine lekseme i kao tzv. frazni derivati (nem. *Phrasenderivate*) (Ortner et al. 1991: 121). Suprotno imeničkim složenicama, druga konstituenta ovih tvorenica, kao što smo već naveli, nije samostalna leksička jedinica⁷ ili konfiks. Ovo se može uočiti u leksemama *Appetithemmer* i *Dickhäuter*, u kojima druga konstituenta ima oblik izvedenice koja se sastoji iz osnove *hemm-* odnosno *haut-* i tvorbenog sufiksa *-er*.

Kada se klasifikuju kao frazni derivati, analiziraju se kao izvedenice koje su nastale iz sintagmi, kao na primer: (*den*) *Appetit hemm(en)* + *-er* → *Appetithemmer*. Lezer (Leser 1990: 30) kritikuje ovu sintaksički orijentisanu analizu, argumentujući da sintagma iz koje je ta tvorenica nastala nije slobodna, kao što je to, na primer, slučaj u leksemi *Grablegung* (ins *Grab legen*). Iz tog razloga, on ove tvorenice smatra determinativnim složenicama koje se sastoje iz dve konstituente (*Appetit* i *Hemmer*). Činjenica da druga konstituenta u datom značenju ne postoji kao samostalna leksema u nemačkom jeziku stoji u vezi s tim da ona uvek zahteva određenu semantičku specifikaciju. Tako leksema *Hemmer*, kao i glagol *hemmen*, zahteva dopunu odnosno specifikaciju nečeg što treba da bude 'suzbijeno' (Leser 1990: 30).

Slažemo se sa ovom klasifikacijom, a u prilog tome da je kod navedenih tvorenica reč o imeničkim složenicama, a ne o izvedenicama, ide činjenica da neke od ovih tvorenica, poput: *Frühlingsblüher*, *Gesetzesbrecher* ili *Friedensstifter*, sadrže infikse *-s-* ili *-es-* koji su, inače, karakteristični za mnogobrojne imeničke složenice.

3. TVORBENI MODEL SLAGANJA U SRPSKOM JEZIKU

U imeničkoj tvorbi srpskog jezika, pored izvođenja koje zauzima centralno mesto, slaganje je najzastupljeniji tvorbeni model. U serbokroatističkoj lingvističkoj tradiciji, u tvorbeni model imeničkog slaganja najčešće se svrstavaju dva tvorbeni procesa. Prvi predstavlja složeno-nesufiksalsnu tvorbu, koja se odnosi na spajanje dve tvorbene osnove⁸ koje imaju status leksičkih jedinica

⁷ Ukoliko ima funkciju samostalne leksičke jedinice, reč je o upotrebi u drugom značenju.

⁸ Tvorbene osnove mogu predstavljati korenske morfeme, kao i gramatičke osnove reči (Stanojčić 2010: 197).

(*brodovlasnik*). Kod drugog tvorbenog procesa, reč je o složeno-sufiksnoj tvorbi, koja podrazumeva spajanje dve tvorbene osnove koje prati istovremena sufiksacija, s tim što poslednja konstituenta nema funkciju samostalne leksičke jedinice (*staklorezac*). Imenice nastale ovim tvorbenim postupkom Stanojčić (2010: 235) naziva složeno-izvedene i argumentuje da izvođenje može biti realizovano pomoću glasovno izraženog sufiksa (*kamenorezac*) ili nultog sufiksa (*rukopis*).⁹

3.1. Složeno-nesufiksna tvorba imenica

Imeničke tvorenice složeno-nesufiksne tvorbe nastaju spajanjem imeničke osnovičke konstituente sa drugom imenicom (*zemljoradnik*) ili konfiksom¹⁰ (*agrokultura*), kao i sa konstituentama druge kategorijalne pripadnosti

⁹ Pored složeno-nesufiksne i složeno-sufiksne tvorbe, u kontekstu tvorbenog modela slaganja, Babić (2002: 49) navodi i prefiksno-sufiksnu tvorbu, u okviru koje se na tvorbenu osnovu istovremeno dodaju prefiksi i sufiksi (*podbradak*). Prefiksno-sufiksnu, kao i složeno-sufiksnu tvorbu imenica, Stanojčić (2010: 208) posmatra kao zajednički vid tvorbe, za koji koristi termin 'kombinovana tvorba'. Smatramo, međutim, da je ubrajanje prefiksno-sufiksne tvorbe u model slaganja, kao i njegovo združivanje sa složeno-sufiksnom tvorbom pogrešno, zato što tvorbeni postupak slaganja podrazumeva spajanje dve tvorbene osnove, dok u prefiksno-sufiksnoj tvorbi učestvuje samo jedna tvorbena osnova na koju se dodaju afiksi. Iz navedenog razloga, prefiksno-sufiksnu tvorbu analiziramo u okviru cirkumfiksne tvorbe koja, pored sufiksne i prefiksne tvorbe, predstavlja podvrstu eksplicitnog izvođenja. Prefiksaciju odnosno dodavanje prefiksa na tvorbenu osnovu ubrajamo u eksplicitno izvođenje, a ne u slaganje, zato što prefiksi, iako su najčešće nastali od predloga i zadržali svoj oblik, preuzimaju potpuno drugačiju funkciju od njih. Pored toga, slažemo se sa Klajnom (2002: 176) u tome da kod imenica sa prefiksima ne dolazi do objedinjavanja dvaju značenja, nego samo do semantičke modifikacije tvorbene osnove koju dati prefiks dodatno određuje.

¹⁰ Tvorbeni element *agro-* najčešće se u serbokroatistici označava kao 'afiksoid', odnosno 'prefiksoid', kao i tvorbeni elementi poput: *hidro-*, *makro-*, *mikro-* i sl., koji pretežno predstavljaju preuzete vezane leksičke jedinice iz grčkog i latinskog jezika. U vezi sa pojmom 'afiksoid' odnosno 'prefiksoid' i 'sufiksoid', u serbokroatistici i germanistici postoji divergentna terminološka praksa. U germanističkoj literaturi, termin 'afiksoid' kao nadređeni pojam za 'sufiksoid' i 'prefiksoid' koristi se za potpuno različitu grupu tvorbenih elemenata od onih koji se pod ovim pojmom podrazumevaju u serbokroatistici. Odnosi se, naime, na pojavu kada se izvesne lekseme koje funkcionišu kao tvorbeni elementi pojavljuju u velikom broju zajedno sa drugim tvorbenim elementima i stvaraju leksičke nizove, te uz dekonkretizaciju, tj. apstrahovanje njihovog značenja, s vremenom poprimaju karakter prefiksa odnosno sufiksa, poput elementa *Haupt-* u: *Hauptbahnhof*, *Hauptstadt*, *Hauptabteilung*, ili *-wesen* u: *Rechtswesen*, *Bildungswesen*, *Schulwesen*, i samim tim, ubrajaju se u proizvode tvorbenog postupka eksplicitnog izvođenja. Vezane leksičke jedinice preuzete iz grčkog i latinskog jezika slično tvorbenom elementu *agro-* u srpskom jeziku, poput: *Agro-Geo-*, *Mikro-*, u germanistici se nazivaju 'konfiksi'. Zbog postizanja terminološke unifikacije odnosno neophodnosti da se pojmovi u jezicima koji se porede slažu u njihovom sadržaju, što predstavlja preduslov za kontrastivnu analizu, odlučili smo da za pojmove koji se u serbokroatistici nazivaju 'afiksoid' ('prefiksoid' i 'sufiksoid') u radu koristimo u germanistici

(*malograđanin, vadičep, ravnoteža, samoubistvo, dvoboj*). Osnovička konstituenta, za razliku od odredbene koja je po morfološkoj strukturi uvek prosta, može biti prosta (*delokrug*) i izvedena reč (*brodogradilište*).

Konstituyente imeničkih složenica u srpskom jeziku najčešće su povezane infiksima. U serbokroatistici vladaju suprotna mišljenja u vezi s njihovim tačnim brojem u tvorbenom sistemu. Najčešće se pominju samo infiksi *-o-* (*zubotehničar*) i *-e-* (*kućevlasnik*) (Klajn 2002: 24; Stanojčić 2010: 199), međutim, u obrađenoj literaturi naišli smo i na ubrajanje vokala *-i*¹¹ u infikse (*visibaba*) (Babić 2002: 366).

S obzirom na to da u radu kao podvrstu imeničkih složenica nesufiksalne tvorbe izdvajamo kategoriju imperativnih složenica u kojima je vokal *i* sastavni deo glagolske konstituyente (*secikesa*), kao infikse analiziramo isključivo vokale *-o-* i *-e-*.

U vezi sa određivanjem funkcije koju infiksi imaju u složenicama, možemo konstatovati da oni ne predstavljaju tvorbene formante, kao i da nemaju semantičku vrednost, već da se njihova funkcija prvenstveno sastoji u povezivanju tvorbenih osnova.

Kada je semantička struktura u pitanju, u literaturi se navodi da oko 75% imeničkih složenica u srpskom jeziku imaju egzocentričnu strukturu (Milojević 1994: 273). Prema odnosu između konstituenti, imeničke složenice dele se na determinativne (*veroisповest, samodisciplina, mašinogradnja*) i kopulativne (*strahopoštovanje, severozapad, hlorovodonik*), s tim što kopulativne nisu brojne i neće biti obuhvaćene našom analizom.

Osnovička konstituenta endocentričnih složenica određuje kategorijalnu pripadnost, rod i fleksivna obeležja, a ima ulogu i nosioca semantičkih obeležja složenice. Kod egzocentričnih složenica, kod kojih značenje celokupne složenice ne odgovara značenju osnovičke konstituyente, ona je samo nosilac gramatičkih obeležja, ne i semantičkih kao u primerima: *crvenkapa, derikoža, razbibriga* i slično.

3.2. Složeno-sufiksalna tvorba imenica

Postupak složeno-sufiksalne tvorbe, kao što smo već naveli, obuhvata spajanje dve tvorbene osnove koje prati sufiksacija. Prototip imeničkih tvorenica složeno-sufiksalne tvorbe čine tvorenice koje sadrže dve konstituyente, od kojih

etabliran termin 'konfiks', a tvorenice koje ih sadrže, analiziramo kao složenice čije konstituyente predstavljaju jedan ili dva konfiksa.

¹¹ Ako se prva glagolska konstituenta imeničkih složenica klasifikuje kao imperativ, vokal *-i-* analizira se samo kao nastavak za imperativ za drugo lice jednine, a ne kao infiks. Druga indicija za to da je reč o obliku imperativa, jeste akcentovanje prvog dela složenice, čiji je akcentat u većini slučajeva identičan akcentu glagola u imperativu (Klajn 2002: 85). Izuzeci su *cepidlaka, razbibriga* i *probisvet*, jer su gramatički ispravni oblici imperativa *cepaj, razbij* i *probij*, a ne **cepi, *razbi* i **probi* (Klajn 2002: 85).

druga nema funkciju samostalne leksičke jedinice. Odredbena konstituenta jeste morfološki prosta leksema koja je po kategorijalnoj pripadnosti najčešće imenica (*kamenolom*) ili pridev (*žutokljunac*), a može imati i oblik zamenice (*sveznalica*) i broja (*prvoligaš*).

Osnovička konstituenta složeno-sufikslnih tvorenica može biti izvedena glasovno izraženim sufiksom (*pivopija*) ili nultim sufiksom (*kišobran*). Nosilac je morfoloških obeležja, a njenu tvorbenu osnovu najčešće predstavlja glagol (*vazduhoplovac*), ali i imenica (*debelokožac*).

Kod složeno-sufikslnih tvorenica druga glagolska konstituenta ponekad se formalno poklapa sa samostalnom deverbalnom leksičkom jedinicom, ali se ne treba izjednačavati s njom (Klajn 2002: 53). Tako, na primer, elementi *vod* u *naftovod*, *rez* u *drvorez* ili *lom* u *brodolom*, ne znače isto što i samostalne lekseme *vod*, *rez* i *lom*. Oblik druge konstituente nekih složeno-sufikslnih tvorenica poput: *romanopisac*, *čudotvorac* ili *ribolovac*, poklapa se sa samostalnim leksemama koje se završavaju na sufiks *-ac*, kao što su: *pisac*, *tvorac* ili *lovac* (Klajn 2002: 56). Vukićević (1995: 139) i Barić (1980: 27) ove tvorenice, zbog druge konstituente koja predstavlja samostalnu leksičku jedinicu, analiziraju kao proizvode nesufikslnog slaganja. Mi se ne slažemo s tom analizom, jer je po istom obrascu nastao mnogo veći broj tvorenica, kao na primer: *vatrogasac*, *domorodac* ili *vazduhoplovac*, čije druge konstituente ne predstavljaju leksičke jedinice.

Kod tvorenica složeno-sufikslna tvorbe treba ukazati na izraženu mogućnost postojanja višestruke motivacije. Jedna tvorenica, dakle, može stajati u relaciji prema više osnovinskih reči. Ćorić (2008: 27), u ovom kontekstu, kao primer navodi imenicu *žutokljunac* koja se može analizirati kao izvedenica koja je motivisana složenim pridevom *žutokljun*. Ona se, međutim, može interpretirati i kao imenica složeno-sufikslna tvorbe, čiju motivnu osnovu predstavlja sintagma *žuti kljun*. Dvojaku interpretaciju mogu imati i imenice poput: *praznoglavac*, *tupoglavac* ili *riđoglavac*. Tvorenice ove vrste u radu obrađujemo kao složeno-sufikslna zato što ih možemo analizirati u analogiji sa imenicama kao *debelokožac* ili *visokoškolac*, u kojima je jasno da je osnova za izvođenje zapravo sintagma, a ne pridev.

Između konstituenti ovih tvorenica neretko vlada rekcijski odnos i odredbena konstituenta ima funkciju objekta glagola iz kojeg je izvedena osnovička konstituenta (*kamenorez*, *staklorezac*, *drvoseča*), ali može imati i oblik subjekta (*vodopad*, *glavobolja*).

Imeničke tvorenice složeno-sufikslna tvorbe prvenstveno odlikuje egzocentrična struktura. Ekscerpirane tvorenice koje nemaju egzocentričnu već endocentričnu strukturu jesu pojedine složenice čije su druge konstituente izvedene glasovno izraženim sufiksima i koje mogu imati funkciju samostalne leksičke jedinice, poput: *ribolovac* ili *romanopisac*.

4. KONTRASTIVNA ANALIZA IMENIČKIH SLOŽENICA NESUFIKSALNE TVORBE U NEMAČKOM I SRPSKOM JEZIKU

U vezi sa morfološkom strukturom imeničkih složenica nesufiksalne tvorbe analizom korpusnog materijala možemo zaključiti da one u srpskom jeziku, za razliku od nemačkih imeničkih složenica, ne mogu sadržati više od dve konstituente. Dok u nemačkim tvorenicama sve konstituente mogu biti morfološki proste, izvedene ili složene, u srpskom jeziku samo osnovička konstituenta može biti izvedena. Odredbene konstituente srpskih imeničkih složenica, osim onih koje su glagolskog porekla i imaju oblik imperativa (*vrtirep*) ili prezenta (*cepidlaka*), predstavljaju korenske morfeme.

Pored toga, možemo konstatovati da je postojanje infiksa u znatnom broju nemačkih složenica principijelno uslovljeno morfonološkom strukturom prve konstituente, ali da nije obavezno, kao i da ga većina imeničkih složenica uopšte ne sadrži. Za razliku od toga, u prikazima tvorbe imeničkih složenica srpskog jezika načelno se polazi od toga da se u njima obavezno nalazi infiks odnosno spojni vokal, što smo, takođe, verifikovali obradom korpusa.

Na osnovu obrađene literature, kao i analizom korpusnog materijala, zaključujemo da su u nemačkom jeziku endocentrične imeničke složenice brojnije u odnosu na egzocentrične, dok srpski jezik raspolaže znatno više egzocentričnim nego endocentričnim složenicama. Zajedničko za oba jezika jeste to da osnovičke konstituente endocentričnih imeničkih složenica predstavljaju formalno i semantičko jezgro cele složenice, a kod egzocentričnih pretežno određuju samo njena formalna obeležja. Podudarnost smo uočili u vezi sa kategorijalnom pripadnošću konstituenti, u kojima je osnovička konstituenta uvek imenica ili konfiks, a odredbene konstituente mogu biti imenice, glagoli, pridevi, prilozii, zamenice, brojevi, kao i konfiksi. U oba tvorbeno sistema zastupljene su determinativne i kopulativne složenice, s tim što kopulativne složenice nisu produktivne.

Pored navedenih sličnosti, kontrastivnom analizom ekscerpiranih tvorenica ustanovili smo da postoje znatne razlike u njihovoj morfološkoj i semantičkoj strukturi, kao i u ograničenjima koja stoje u vezi sa tvorbom reči istraženih jezika.

Najmanje ograničenja u tvorbenim procesima oba jezika pokazuju imeničke složenice sa odredbenom imeničkom konstituentom i samim tim one su i najfrekventnije. Takođe, analizom korpusa mogli smo da verifikujemo i navode u literaturi u vezi sa znatnim brojem imeničkih složenica nesufiksalne tvorbe sa odredbenom imeničkom konstituentom koji predstavljaju kalkove iz nemačkog jezika (Rammelmeyer 1975: 37; Klajn 2002: 15).¹²

¹² U opsežnoj studiji o germanizmima u srpskom i hrvatskom jeziku B. Golubović (2007: 77) samo je površno obradila kalkove koje ona naziva strukturnim germanizmima i koji se razlikuju od supstancijelnih germanizama odnosno pozajmljenica. Razlog za to stoji u vezi sa problemom tačnog određivanja porekla preuzetog tvorbenog obrasca, budući da postoje

Tvorenice iz ekscerpiranog korpusa koje smatramo kalkovima jesu: *Baumreihe* → *drvodred*, *Dampfschiff* → *parobrod*, *Glaubensbekenntnis* → *veroisповest*, *Hausbesitzer* → *kućevlasnik*, *Religionslehrer* → *veroučitelj*, *Schiffbau* → *brodogradnja*, *Schleimhaut* → *sluzokoža*, *Wasserwirtschaft* → *vodoprivreda*, *Zahntechniker* → *zubotehničar* i slično.

Suprotno složenicama sa odredbenom imeničkom konstituentom, u vezi sa tvorbom glagolsko-imeničkih složenica, uočili smo znatne razlike kako u morfološkoj, tako i u semantičkoj strukturi.

4.1. Morfološka struktura

U glagolsko-imeničkim složenicama nemačkog jezika, funkciju odredbene konstituente mogu imati različiti glagolski oblici (*Putzfrau*, *Kannbestimmung*, *Fastenzeit*, *Lebendgewicht*, *Gebrauchtwagen*), dok je tvorbena aktivnost glagola, kao odredbene konstituente imeničkih složenica u tvorbenom sistemu srpskog jezika veoma ograničena. Tako, prva konstituenta nikada ne može imati oblik glagolske osnove, već kao što smo i naveli, oblik imperativa (*palikuća*) i samo u nekoliko izuzetaka oblik prezentske osnove (*probisvet*). Pored toga, odredbena glagolska konstituenta ovih složenica, iako su manje ili više idiomatizovane ili se baziraju na metaforičnoj upotrebi, preuzima rekcijske karakteristike glagola, dok osnovička konstituenta ima semantičku ulogu pacijensa (*vadičep*) ili agensa (*vodopad*). Za razliku od toga, odredbene glagolske konstituente imeničkih složenica u nemačkom jeziku ne odlikuju rekcijske osobine, već one prvenstveno imaju supklasifikacionu funkciju odnosno funkciju bližeg određivanja (specifikacije) osnovičke konstituente. Između konstituenti postoje različiti semantički odnosi, poput: instrumentalnog (*Bohrmaschine*), temporalnog (*Studienzeit*), kauzalnog (*Lachfalten*), lokacionog (*Tanzfläche*) i slično i ovakva varijabilnost semantičkih odnosa između dve konstituente u nemačkim imeničkim složenicama sa odredbenim glagolskim delom podseća na semantičku varijabilnost koja postoji kod nemačkih i srpskih imeničkih složenica sa odredbenom imeničkom konstituentom.

Rekcijske imeničke složenice u nemačkom jeziku kod kojih osnovička konstituenta po pravilu predstavlja deverbalsku imenicu, koja od svoje glagolske osnove preuzima određena rekcijska obeležja, poput imenice *Frauenkenner*, znatno se razlikuju od rekcijskih složenica u srpskom jeziku, između ostalog zato što su podvrgnute većim restrikcijama. U odnosu na nemački jezik, gde je unutar rekcijske složenice moguće nasleđivanje samo direktnog objekta (**Frauenschenker*,

istovetni tvorbeni obrasci u više jezika i ne može se sa sigurnošću tvrditi koji jezik je kao prvi služio kao uzor. U slučaju srpskog, za veliki broj složenica smatra se da je uzor za tvorbeni obrazac predstavljao nemački, međutim, i ostali slovenski jezici koji su bili u kontaktu sa nemačkim preuzimali su tvorbene obrasce iz ovog jezika, te se ne može sa sigurnošću tvrditi da li je srpski taj obrazac preuzeo direktno iz nemačkog ili nekog drugog jezika. Nesumnjivo je da je reč o istovetnom tvorbenom obrascu nemačkog i srpskog jezika.

**Gedenkopper*), u rekcijским složenicama srpskog jezika postoje konstituente koje preuzimaju funkciju subjekta, kao što je, na primer, slučaj sa imenicom *tužibaba*. Osim toga, rekcijška interpretacija mnogih nemačkih (rekcijških) složenica može, ali i ne mora, biti nužno obavezna. Tako se, na primer, *Bürovermieter* može dvojako interpretirati: kao ‘jemand, der Büros vermietet’, ali i ‘jemand, der Häuser und Wohnungen von seinem Büro aus vermietet’ (Olsen 1990:145). Za razliku od toga, rekcijška interpretacija glagolsko-imeničkih složenica u srpskom jeziku pretežno je obavezna.

4.2. Semantička struktura

Glagolsko-imeničke složenice u istraženim jezicima razlikuju se i u semantičkoj strukturi. Za ove složenice u nemačkom jeziku karakteristična je endocentrična struktura, u kojoj osnovička konstituenta predstavlja formalno i semantičko jezgro cele tvorenice. Ove složenice u srpskom jeziku prvenstveno karakteriše egzocentrična struktura, u kojoj osnovička konstituenta samo delimično ima funkciju formalnog jezgra. Suprotno složenicama ove vrste u nemačkom tvorbenom sistemu, osnovičke konstituente u srpskom jeziku ne određuju uvek rod cele tvorenice. Ako označavaju osobe, gramatički rod upravlja se prema prirodnom rodu referenta na koji se upućuje, dok u nemačkim tvorenicama može postojati kontradiktornost između gramatičkog roda cele imeničke složenice i prirodnog roda lica koje se imenuje, što smo kod analize imeničkih složenica u nemačkom jeziku, između ostalog, prikazali na primerima imenica *Lästermaul* ili *Hinkebein*, koje su srednjeg roda, iako se mogu odnositi na osobe muškog i ženskog pola.

Kontrastivnom analizom ovih tvorenica možemo zaključiti da je kod imeničkih složenica sa odredbenom glagolskom konstituentom u srpskom jeziku prvenstveno reč o egzocentričnim strukturama koje na ironičan i podrugljiv način ukazuju na čovekovo delanje i ponašanje, poput: *gulikoža*, *vucibatina*, *palikuća* i dr. U nemačkom jeziku ove složenice najčešće predstavljaju stilski neutralne lekseme i pretežno su zastupljene zajedničke imenice kao: *Lesebrille*, *Blasinstrument*, *Schreibtisch*, a delom i apstraktne imenice poput: *Parkdauer*, *Tragkraft*, *Wartezeit* ili *Sterberate*. Imenice za obeležavanje lica kao što su: *Schielauge*, *Hinkebein* ili *Plaudertasche*, koje imaju egzocentričnu strukturu, spadaju u neproduktivnu grupu tvorenica. Pored toga, neke imeničke složenice poput: *Schielauge* ili *Hinkebein*, za razliku od sličnih tvorenica u srpskom jeziku, pored egzocentrične, mogu imati i endocentričnu interpretaciju.

Srpskim glagolsko-imeničkim složenicama kao ekvivalenti pretežno odgovaraju nemačke rekcijške složenice sufiksalne tvorbe sa odredbenom imeničkom konstituentom koje, kao i tvorenice u srpskom jeziku, delom počivaju na metaforičnoj upotrebi, poput: *Landstreicher*, *Haarspalter* i *Leuteschinder*. Ova korespondencija naročito dolazi do izražaja kada se analizira grupa imeničkih složenica sa odredbenom glagolskom konstituentom koje predstavljaju kalkove iz

nemačkog jezika, kao što su: *cepidlaka* → *Haarspalter*, *vadičep* → *Korkenzieher*¹³ i *razbibriga* → *Sorgenbrecher* (Rammelmeyer 1975: 73). Za ove kalkove karakteristično je to da je preuzet obrazac, da je motivisanost ista, ali ne i redosled konstituenti.

Srpske imeničke složenice sa odredbenom pridevskom konstituentom, u poređenju sa nemačkim, nisu produktivne. Ovo stoji u vezi s tim da su sintagme sa pridevom i imenicom u srpskom jeziku veoma frekventne i da ispunjavaju istu nominacionu funkciju kao i nemačke pridevsko-imeničke složenice. Iz tog razloga ne javlja se potreba za tvorbom imeničkih složenica ove vrste, i sintagme u srpskom jeziku predstavljaju česte ekvivalente nemačkih imeničkih složenica sa navedenim tvorbenim obrascem, što možemo prikazati na delu primera iz korpusa kao što su: *Altpapier* → *stari papir*, *Blinddarm* → *slepo crevo*, *Fremdkörper* → *strano telo*, *Frischgemüse* → *sveže povrće*, *Geheimbund* → *tajni savez*, *Grünfläche* → *zelena površina*, *Heißluft* → *topao vazduh*, *Kleinanzeige* → *mali oglas*, *Sauerkraut* → *kiseli kupus* i dr.

U literaturi se, takođe, navode imeničke složenice nesufiksne tvorbe u srpskom jeziku sa odredbenom pridevskom konstituentom, koje predstavljaju kalkove iz nemačkog jezika, kao što su: *Großmacht* → *velesila*, *Großmeister* → *velemajstor*, *Hochbau* → *visokogradnja*, *Kleinbürger* → *malograđanin*, *Neubau* → *novogradnja*, *Vollmacht* → *punomoć* i sl. (Rammelmeyer 1975: 40–41).

Srpske i nemačke imeničke složenice nesufiksne tvorbe sa odredbenim konstituentama koje pripadaju zamenicama i brojevima, nisu brojne, a analizom korpusa utvrdili smo da mnoge odlikuje identična tvorbeno struktura i semantička motivisanost, poput: *Selbstbewusstsein* → *samosvest*, *Selbsterniedrigung* → *samoponiženje*, *Selbstverteidigung* → *samoodbrana*, *Zweikampf* → *dvoboj*, *Viereck* → *četvorougao* i slično.¹⁴

Tvorbenostrukturu podudarnost i istu semantičku motivisanost pokazuje veliki broj nemačkih i srpskih imeničkih složenica čije su jedna ili obe konstituente konfiksi. Imeničke složenice koje sadrže dva konfiksa (konfiksne složenice), ili jedan konfiks i jedan domaći tvorbeni element (hibridne složenice), u istraženim jezicima čine relativno brojnu grupu tvorenica. Njih najčešće karakterišu identični tvorbeni elementi koji predstavljaju istovetne vezane morfeme preuzete iz grčkog ili

¹³ Ova leksema je jedna od retkih glagolsko-imeničkih složenica u srpskom jeziku koja ima endocentričnu strukturu.

¹⁴ Ramelmajer (Rammelmeyer 1975: 340) ove tvorenice u srpskom jeziku analizira kao kalkove iz nemačkog jezika. Smatramo, međutim, da je to diskutabilno zato što se, naročito kod tvorenica sa prvom konstituentom *samo-*, ne može sa sigurnošću utvrditi da li u ovom slučaju nemački jezik predstavlja uzor. Razlog za ovo leži u činjenici da se isti obrazac može naći i u engleskom jeziku u leksemama čija je prva konstituenta *self-*. Za razliku od toga, složenice čiju odredbenu konstituentu predstavlja broj, poput: *Zweikampf* → *dvoboj*, *Viereck* → *četvorougao*, možemo smatrati kalkovima iz nemačkog jezika.

latinskog jezika,¹⁵ a jedine razlike ogledaju se u stepenu njihovog prilagođavanja morfološkim i fonetskim sistemima jezika u koji su preuzeti. Ovo se može uočiti u primerima: *Genozid* → *genocid*, *Grammophon* → *gramofon*, *Hemisphäre* → *hemisfera*, *Hologramm* → *hologram*, *Mikroskop* → *mikroskop*, *Multimillionär* → *multimilioner*, *Pseudokunst* → *pseudoumetnost*, *Ultraschall* → *ultrazvuk* i dr.

5. KONTRASTIVNA ANALIZA IMENIČKIH SLOŽENICA SUFIKSALNE TVORBE U NEMAČKOM I SRPSKOM JEZIKU

U nemačkom i srpskom jeziku najbrojniji tip imeničkih složenica sufiksalne tvorbe predstavljaju složenice čija je odredbena konstituenta neizvedena, a osnovička konstituenta deverbarna imenica, s tim što u tvorbenom sistemu srpskog jezika postoji veća raznovrsnost sufiksa koji učestvuju u tvorbi. Najproduktivniji sufiksi u srpskom tvorbenom sistemu jesu: *-ac* (*moreplovac*), *-ja* (*krvopija*) i *-je* (*punomoćje*), dok je u nemačkim tvorenica složeno-sufiksalne tvorbe zastupljen samo sufiks *-er* (*Frühlingsblüher*) i mocioni sufiks *-in*, koji se dodaje na imenice koje se završavaju sufiksom *-er* (*Langschläferin*).

Tvorenice koje su nastale na gorenavedeni način u istraženim jezicima klasifikovali smo kao podvrstu imeničkih složenica koje, za razliku od imeničkih složenica nesufiksalne tvorbe, odlikuje veća tvorbenostrukturalna podudarnost, kao i podudarnost u semantičkoj strukturi.

Osnovička konstituenta imeničkih složenica sufiksalne tvorbe u oba jezika predstavlja izvedenicu. Njena tvorbena osnova najčešće je glagol (*vazduhoplovac/Appetithemmer*), ali i imenica (*žutokljunac/Dickhäuter*). Razlikuju se u tome što osnovička konstituenta u srpskom tvorbenom sistemu, pored glasovno izraženih sufiksa, može biti izvedena i nultim sufiksom (*vetrobran*), što nije slučaj sa nemačkim tvorenica ove vrste, koje su uvek izvedene materijalno izraženim sufiksom *-er* ili sufiksom *-in*.

Osnovička konstituenta u istraženim jezicima nosilac je morfoloških obeležja. Za razliku od nemačkih tvorenica u kojima osnovička konstituenta određuje gramatički rod, gramatički rod tvorenica koje označavaju lica u srpskom jeziku neretko se upravlja prema prirodnom rodu referenta. Tako, postoje primeri kod kojih se osnovička konstituenta završava sufiksima koji se pretežno koriste za imenice ženskog roda, a mogu se odnositi i na referenta koji je muškog pola, poput *sveznalica*.

Odredbena konstituenta složeno-sufikslnih tvorenica predstavlja morfološki prostu leksemu, koja je po kategorijalnoj pripadnosti imenica (*staklorezac/Gesetzesbrecher*) ili pridev (*punoglavac/Schwarzseher*). Pored imenica i prideva, korpus srpskog jezika beleži i konstituente koje pripadaju zamenicama (*sveznalica, samoživost*), kao i brojevima (*jednobožac, drugoligaš, prvotimac*), dok

¹⁵ Hibridne složenice poput *Ultraschall* → *ultrazvuk*, identično su motivisane, poklapaju se u sadržaju, a konfiks koji sadrže, istovetan je u oba jezika.

smo u nemačkom korpusu identifikovali samo jednu imenicu složeno-sufiksalne tvorbe u kojoj nije imenica ili pridev, već zamenica (*Nichtstuer*).

Kod složeno-sufiksálnih tvorenica u nemačkom, kao i u srpskom jeziku, osnovičke imeničke konstituente koje sadrže glagolsku osnovu ponekad se formalno poklapaju sa deverbalnom imenicom koja, takođe, može imati funkciju samostalne leksičke jedinice. U nemačkom jeziku to su imenice poput: *Buchbinder*, *Luftschiffer* ili *Friedensstifter*, a u srpskom: *kitolovac*, *vojskovođa*, *čudotvorac* i sl.

Ovu grupu tvorenica u oba jezika pretežno odlikuje egzocentrična struktura. Ako osnovička konstituenta ima oblik deverbalne imenice, između konstituenti neretko vlada rekcijiski odnos i odredbena konstituenta najčešće je objekat glagola iz kojeg je izvedena osnovička konstituenta (*drvošeča/Buchbinder*), ali u nemačkom, za razliku od srpskog jezika, ne može imati i oblik subjekta (*vodopad*, *glavobolja*).¹⁶

U korpusu smo, takođe, zabeležili srpske imeničke složenice sufiksalne tvorbe koje su, u stvari, kalkovi iz nemačkog jezika i s njima se poklapaju u morfološkoj i semantičkoj strukturi, što se može prikazati na delu ekscerpiranih primera, poput: *Arbeitgeber* → *poslodavac*, *Buchbinder* → *knjigovezac*, *Gesetzesgeber* → *zakonodavac*, *Buchführer* → *knjigovođa*, *Holzfäller* → *drvošeča*, *Dickhäuter* → *debelokožac*, *Ratgeber* → *savetodavac*, *Eisbrecher* → *ledolomac*, *Rechnungsführer* → *računovođa* i slično.

6. ZAKLJUČAK

Obradom korpusne građe i kontrastivnom analizom preko 2000 imeničkih složenica, možemo zaključiti da su složenice nesufiksalne tvorbe znatno produktivnije u nemačkom jeziku, dok u srpskom jeziku prevladaju složenice sufiksalne tvorbe. Razlike u produktivnosti uočili smo i u vezi sa semantičkom strukturom tvorenica i one se ogledaju u tome što su nemačke imeničke složenice sa endocentričnom strukturom znatno brojnije od egzocentričnih koje pak u srpskom jeziku kao podvrsta imeničkih složenica dominiraju. Analizom korpusa takođe smo verifikovali navode u literaturi u vezi sa postojanjem znatnog broja imeničkih složenica, naročito onih nesufiksalne tvorbe, koje predstavljaju kalkove iz nemačkog jezika, pa ih, samim tim, pored identične semantičke motivisanosti između konstituenti, odlikuje i tvorbenostrukturalna podudarnost.

Uprkos istovetnim vrstama reči kojima konstituente pripadaju, registrovali smo ograničenja odnosno njihovu različitu zastupljenost u okviru istraženih složenica.

Ovaj kratak prikaz tvorbe imeničkih složenica u nemačkom i srpskom jeziku trebalo bi da posluži kao osnov za dalja istraživanja u ovoj, iz kontrastivnog aspekta, nedovoljno proučenoj oblasti. U budućim istraživanjima bilo bi značajno izvršiti kontrastiranje imeničkih složenica koje prevazilazi morfološki i semantički

¹⁶ Objašnjenja: 'voda pada', 'glava boli'.

nivo analize i kojim bi se, između ostalog, istraživale sličnosti i razlike iz perspektive tvorbeno-semantičkih kategorija.

LITERATURA

- Babić, Stjepan. 2002. *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.
- Barić, Eugenija. 1980. *Imeničke složenice neprefiksarne i nesufiksarne tvorbe*. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber.
- Ćorić, Božo. 2008. *Tvorba imenica u srpskom jeziku*. Beograd: Društvo za srpski jezik i književnost Srbije.
- Eisenberg, Peter. 1998. *Grundriss der deutschen Grammatik. Das Wort*. Stuttgart/Weimar: Verlag J. B. Metzler.
- Eisenberg, Peter. 2004. *Grundriss der deutschen Grammatik. Das Wort*. Stuttgart/Weimar: Verlag J. B. Metzler.
- Fleischer, Wolfgang / Barz, Irmhild. 2012. *Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Fuhrhop, Nanna. 1996, "Fugenelemente". U: Lang, E. / Zifonun, G. (Hrsg.) *Deutsch-typologisch*. Berlin: De Gruyter. 525–550.
- Golubović, Biljana. 2007. *Germanismen im Serbischen und Kroatischen*. München: Verlag Otto Sagner.
- Klajn, Ivan. 2002. *Tvorba reči u savremenom srpskom jeziku. Prvi deo. Slaganje i prefiksacija*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Kostić Tomović, Jelena. 2013. *Tvorba reči u savremenom nemačkom jeziku*. Beograd: FOKUS – Forum za interkulturalnu komunikaciju.
- Leser, Martin. 1990. *Das Problem der Zusammenbildungen. Eine lexikalische Studie*. Trier: Wissenschaftlicher Verlag.
- Olsen, Susan. 1990, "Zum Begriff des morphologischen Heads". *Deutsche Sprache* 2: 126–147.
- Ortner, Lorelies et. al. 1991. *Deutsche Wortbildung. Typen und Tendenzen in der Gegenwartssprache. Vierter Hautteil: Substantivkomposita*. Berlin: De Gruyter.
- Pittner, Robert. 1996, "Possessivkomposita im Neuhochdeutschen"? *Linguistische Akzente* 93: 179–193.
- Rammelmeyer, Matthias. 1975. *Die deutschen Lehnübersetzungen im Serbokroatischen. Beiträge zur Lexikologie und Wortbildung*. Wiesbaden: Franz Steiner Verlag.
- Rivet, Anne. 1999, "Rektionskomposita und Inkorporationstheorie". *Linguistische Berichte* 177/180: 307–342.
- Vukićević, Dušanka. 1995, „Imeničke složenice u savremenom srpskom književnom jeziku”. *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku* 37:145–149.

Mihaela Lalić

KONTRASTIVE ANALYSE DER MORPHOLOGISCHEN UND
SEMANTISCHEN STRUKTUR VON SUBSTANTIVKOMPOSITA IM
DEUTSCHEN UND IM SERBISCHEN

Zusammenfassung

Der vorliegende Aufsatz ist einer kontrastiven Analyse der substantivischen Wortbildung im Deutschen und im Serbischen gewidmet. Das Ziel ist es, morphologische und semantische Eigenschaften der substantivischen Zusammensetzungen und Zusammenbildungen in den beiden untersuchten Sprachen darzulegen und miteinander zu vergleichen. Im Rahmen des Aufsatzes wird neben einer Klassifikation der zusammengesetzten Substantive angestrebt, Ähnlichkeiten sowie systemische Unterschiede zwischen den Wortbildungsmustern- und mitteln zu beschreiben. Als methodologischer Rahmen für diese Untersuchung wurde der semantisch-strukturelle Vergleich, beziehungsweise die kontrastive Analyse herangezogen. Der Vergleichsansatz ist durch einen synchronen Charakter gekennzeichnet und beruht auf einer Korpusanalyse. Das Sprachmaterial wurde größtenteils monolingualen Wörterbüchern der deutschen und serbischen Sprache entnommen. Darüber hinaus wurde ein beträchtlicher Teil aus dem *Elektronischen Korpus Cosmas Ilwin* exzerpiert.

Schlüsselwörter: substantivische Wortbildung, Zusammensetzungen, Zusammenbildungen, morphologische und semantische Struktur, kontrastive Analyse.